

Nr 90.

Ankom till riksdagens kansli den 17 april 1931 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående riktlinjer för avlämnande till riksdagens revisorer av räkenskaper m. m.

(1:a avd.)

Genom en till riksdagen avlåten, den 26 februari 1931 dagtecknad proposition (nr 155), vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, har Kungl. Maj:t, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, lämnat riksdagen tillfälle att avgiva yttrande över vissa av departementschefen i berörda statsrådsprotokoll angivna riktlinjer för avlämnande till riksdagens revisorer av räkenskaper m. m.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Departementschefen har inledningsvis anfört följande:

»I sin år 1929 avgivna berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1928—30 juni 1929 hemställde riksdagens revisorer under § 1, att riksdagen måtte vidtaga åtgärder för revision av bestämmelserna rörande revisorernas granskningsrätt i syfte att — i samband med en begränsning av skyldigheten för statsunderstödda verk och inrättningar att årligen till revisorerna avlämna förvaltningsberättelser och räkenskapsammandrag — rätten att från statsunderstödda institutioner i erforderlig utsträckning erhålla tillgång till räkenskaper, protokoll och handlingar måtte åt revisorerna tryggas.

I anslutning till denna hemställan har riksdagen i skrivelse den 2 maj 1930, nr 175, under punkten 1 anhållit, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa närmare utredning och vidtaga erforderliga åtgärder i anledning av vad riksdagens revisorer sålunda anfört beträffande revisorernas granskningsrätt.

På grund av Kungl. Maj:ts remiss den 23 maj 1930 hava statskontoret och riksräkenskapsverket den 1 november 1930 gemensamt inkommit med utredning och förslag i anledning av riksdagens sålunda gjorda framställning.

Sedan tillfälle beretts styrelserna för svenska landstingsförbundet, svenska stadsförbundet och svenska landskommunernas förbund att yttra

sig i ärendet såvitt frågan berör statsbidrag till kommunala eller andra icke-statliga ändamål, hava utlåtanden avgivits av styrelsen för svenska landstingsförbundet den 18 december 1930, av styrelsen för svenska stadsförbundet den 9 januari 1931 och av styrelsen för svenska landskommunernas förbund den 5 februari 1931.»

Gällande bestämmelser rörande statsrevisorernas granskning.

Departementschefen har härefter meddelat en översikt över gällande bestämmelser angående statsrevisionens granskningsområde samt rörande tillhandahållande åt statsrevisionen av räkenskaper, räkenskapssammandrag och förvaltningsberättelser m. fl. handlingar och därvid framhållit, att enligt riksdagsordningen § 72 hade riksdagens revisorer att enligt regeringsformen och särskild instruktion granska statsverkets tillstånd, styrelse och förvaltning. Varje revision skulle enligt samma grundlagsstadgande omfatta ett räkenskapsår. I regeringsformen berördes emellertid statsrevisionens verksamhet endast i § 107, varest stadgades, att det, oaktat den av riksdagens utskott eller revisorer förrättade generella översikt av statsmedlens utdelning, borde åligga vederbörande ämbetsmän att verkställa den speciella revision, som dem i kraft av deras ämbetsbefattning tillkomme.

I nu gällande instruktion för riksdagens revisorer, av Kungl. Maj:t kungjord den 22 maj 1925 (nr 144), stadgades under § 12:

»Revisorerna skola tillse, att dem i behörig ordning tillhandahållas:

a) de för räkenskapsår avslutade, av föregående revisorer icke granskade räkenskaper över alla medel, som genom allmänna bidrag tillkommit eller genom traktater med främmande makter riket tillflutit;

b) de av statskontoret samt av alla övriga vederbörande verk, myndigheter och inrättningar i föreskriven ordning avgivna årsberättelser över tillståndet och styrelsen av de under deras förvaltning stående delar av statsverket;

c) alla de kungl. brev, protokoll och handlingar, på vilka nämnda räkenskaper och berättelser grunda sig.»

Anförda bestämmelser i instruktionen för statsrevisorerna vore, framhåller departementschefen, emellertid icke normerande för dem, som hade att redovisa inför revisorerna. Härom hade tid efter annan särskilda bestämmelser utfärdats av Kungl. Maj:t.

De grundläggande föreskrifterna i detta avseende vore, erinrar departementschefen vidare, meddelade i Kungl. Maj:ts cirkulär den 14 augusti 1841 (nr 36, s. 4) till samtliga förvaltande verken angående deras åligganden i och för revisionen av statsverkets styrelse och förvaltning.

I detta cikulär stadgades i punkterna 1:o—4:o och 9:o följande:

1:o. För alla medel, av vad beskaffenhet som helst, ordinarie eller extra ordinarie, som genom allmänna bidrag tillkommit, eller genom traktater med främmande makter riket tillflutit, avlägges räkenskap utav vederbörande, på vilka sådant beror, inom föreskrivne tider och vid det ansvar, författningarne för underlåtenhet därav stadga.

2:o. Alla dessa räkenskaper med därtill hörande kungl. brev, protokoll-

ler och handlingar, utan undantag, innefatta den allmänna redovisningen för statsverkets tillstånd, styrelse och förvaltning.

3:o. Uti årligen avslutande rikshuvudbok sammandrages denna redovisning och samteliga specialräkenskaperne utgöra dess verifikationer.

4:o. Denna allmänna redovisning för statsverkets tillstånd, styrelse och förvaltning utgör föremålet för rikets ständers revisorers granskning i den ordning grundlagarne stadga och förmå.

9:o. Jämte rikshuvudböckerna för de år, som utgöra föremål för varje revision, överlämna statskontoret till revisorerne alla sina övriga räkenskaper, protokoll och handlingar för samma år; och skola de övriga förvaltande verkens räkenskaper med därtill hörande verifikationer, protokoll och handlingar likaledes revisorerne tillhandahållas, då de av dem äskas.

Såsom ett komplement till sistnämnda stadgande vore, framhåller departementschefen, att anse Kungl. Maj:ts cirkulär den 13 oktober 1848 (nr 48, s. 3) till de penningförvaltande verk i huvudstaden, vilkas räkenskaper granskades av rikets ständers revisorer, genom vilket cirkulär förordnades, att de hos verken förda journaler eller anteckningsböcker över influtna och utgivna medel för de år, som varje revisionsförrättning omfattade, skulle, då sådant äskades, meddelas revisorerne.

Några ytterligare direkta bestämmelser, som reglerade själva granskningsmaterialets omfattning, funnes icke. I detta sammanhang har departementschefen ansett sig dock böra erinra, dels att i 1841 års cirkulär (punkten 12:o) förutsattes att de räkenskaper, som överlämnades till statsrevisionen, hörde under kammarrättens granskning, dels ock att i nu gällande instruktion för riksdagens revisorer, § 13, stadgades, att skulle en eller flera av de till statsrevisionen hörande räkenskaper och handlingar finnas ofullständiga eller icke hava undergått vederbörlig revision, böra revisorerne det oaktat underkasta även dessa räkenskaper och handlingar den granskning, som omständigheterna medgäve.

Till belysning av granskningens omfattning har departementschefen vidare återgivit följande stadgande ur instruktionen för statsrevisorerna, § 14:

»Vid revisionen av statsverket skola revisorerne efterse och granska, huruvida utgifterna överensstämja med stater och författningar eller eljest meddelade bestämmelser samt huruvida de av Kungl. Maj:t meddelade beslut, på vilka gjorda utbetalningar grunda sig, äro försedda med vederbörlig kontrasignation.

Vidare skola revisorerne tillse, om inkomsterna på rätta tider och till riktiga belopp influtit i statens kassor; huru vederbörande, åt vilka uppbördens av statens inkomster och kontrollen över denna uppbörd anförtrots, fullgjort sina skyldigheter; vilka åtgärder blivit vidtagna med avseende på möjligen inträffade proprietalanser; och i övrigt allt som till ett tillförlitligt omdöme om statsverkets tillstånd och förvaltning kan anses erforderligt; och böra revisorerne, utan att, så vitt omständigheterna medgiva, förbigå detaljerna, huvudsakligen granska dispositionerna, förvaltningen och resultaten på det hela.»

För bedömande av omfattningen av statsrevisionens granskningsområde vore även av betydelse bestämmelserna om avgivande av för revisionen avsedda förvaltningsberättelser och räkenskapssammandrag.

Efter att hava redogjort för tidigare bestämmelser om dylika förvaltningsberättelser har departementschefen, beträffande den nu gällande kungörelsen den 23 maj 1884 (nr 27) angående skyldighet för vederbörande verk och inrättningar att i och för deras räkenskapers granskning av riksdagens revisorer avgiva berättelser och räkenskapssammandrag, erinrat om, att densamma tillkom på grund av en riksdagens skrivelse den 11 maj 1884, i vilken skrivelse riksdagen — med anledning av uttalanden i 1883 års statsrevisorers berättelse — meddelade, att åtskilliga verk underlätit att till revisorerna avgiva berättelser m. m., enär verken icke ansett sig vara att hänföra till sådana penningförvaltande verk, som i då gällande förordningar omförmäldes. Riksdagen uttalade vidare, att föreskriften om avgivande av räkenskapssammandrag utan tvivel borde åligga alla de verk och inrättningar, vilka åtnjöte statsanslag och för vilkas medelsförvaltning alltså redogjordes i revisorernas berättelse.

Enligt 1884 års kungörelse åläge det ej allenast statskontoret och alla övriga centrala förvaltande verk utan även de allmänna inrättningar, vilka åtnjöte statsanslag och vilkas räkenskaper överlämnades till granskning av riksdagens revisorer, att jämte förvaltningsberättelser avgiva räkenskapssammandrag, avfattade i samma form, som i berättelsen angående näst föregående statsrevision begagnats.

I anledning av framställning av 1909 års statsrevisorers anhöll riksdagen i skrivelse den 9 april 1910, nr 66, att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande, vilka åtgärder kunde vara erforderliga för att samtliga verk och inrättningar, som åtnjöte statsanslag och vilkas räkenskaper överlämnades till granskning av riksdagens revisorer, måtte avgiva sådana berättelser och räkenskapssammandrag, som omförmäldes i kungörelsen den 23 maj 1884.

Genom kungörelse den 14 oktober 1910 (nr 113, s. 2) förordnade där-
 efter Kungl. Maj:t, att den i kungörelsen den 23 maj 1884 föreskrivna skyldigheten för vederbörande verk och inrättningar att i och för deras räkenskapers granskning av riksdagens revisorer avgiva berättelser och räkenskapssammandrag skulle gälla samtliga verk och inrättningar, som åtnjöte statsanslag.

1929 års stats-
 revisorer.

Frågan om statsrevisorernas granskningsrätt upptogs, fortsätter departementschefen, till behandling av statsrevisorerna i deras år 1929 avgivna berättelse.

Efter att hava erinrat om de i ämnet gällande bestämmelserna hade revisorerna anfört följande:

»Enligt revisorernas mening är det av stor betydelse att revisorerna i sin granskningsverksamhet ej avgränsas till allenast en kontroll över de anslag, som utgå till den egentliga statsförvaltningen. Tillsynen över

att de betydande statsbidrag, som numera lämnas, få en ändamålsenlig användning, måste ock vara en viktig revisorsuppgift.

Genom 1910 års kungörelse synes också hava avsetts att undanröja en tidigare förefintlig tvekan rörande rätten för statsrevisorerna att granska statsunderstödda verk och inrättningar. Emellertid lämnar denna kungörelsens avfattning rum för olika tolkningar och särskilt synes det vara ovissst vad som bör innefattas under begreppet 'verk och inrättning'¹, t. ex. huruvida därmed avses även skoldistrikt, hushållningssällskap, skogsvårdsstyrelser, statsunderstödda föreningar och andra sammanslutningar av olika slag etc. Någon tvekan rörande revisorernas allmänna befogenhet att granska statsunderstödda företag måste ock yppas med hänsyn till vissa uttalanden, som under de senare åren gjorts från riksdagens sida i detta ämne. Revisorerna vilja i sådant hänseende erinra dels att riksdagen år 1925 funnit nödigt att såsom särskilt villkor för statsbidrag till privatläroverken uppställa den fordran, att dessa läroanstalter skola vara skyldiga att på anfordran tillhandahålla revisorerna sina räkenskaper, dels ock att riksdagen år 1928 funnit särskild föreskrift erforderlig därom att revisorerna skulle äga granska de kungliga teatrarnas verksamhet. Jämväl synes det av statsutskottet år 1928 afgivna utlåtandet (nr 41) i anledning av herr Bärge's motion angående ändrade bestämmelser rörande omfattningen av riksdagens revisorers granskningsrätt ägnad att ingiva tvekan rörande gränserna för revisorernas granskningsbefogenhet.

Vad nu anförts torde visa att behov föreligger att i detta hänseende erhålla förtydligande föreskrifter. Givetvis måste granskningen av själva den egentliga statsförvaltningen bliva det centrala i revisorernas arbete. Vid sidan härav framstår likvisst kontrollen över den ändamålsenliga användningen av de statsmedel, som i alltjämt växande belopp utgå till icke statliga verksamhetsgrenar — kommunala och andra — som en viktig angelägenhet. Av betydelse måste emellertid vara att revisorerna för sådana fall äro tillförsäkrade tillgång i erforderlig utsträckning till vederbörande institutions räkenskaper, även om denna del av revisionens arbete måste bliva av tämligen begränsad omfattning och endast kunna komma i fråga då särskild anledning härtill yppas.

Frånsett den påtalade otydligheten i hithörande bestämmelser, kan det ej heller förnekas, att de stadganden som gälla beträffande tillhandahållandet av räkenskaper åt revisorerna framstå som tämligen föråldrade. Själva huvudförfattningen i ämnet utgöres av 1841 års alltjämt gällande cirkulär. I sin ålderdomliga form torde detsamma numera vara mindre väl ägnat att utgöra norm för vederbörandes skyldigheter i förevarande hänseende. Detsamma gäller i ej mindre grad övriga författningsbestämmelser i ämnet. Den i 1884 och 1910 års författningar stadgade skyldigheten för samtliga verk och inrättningar, som åtnjuta statsunderstöd, att till finansdepartementet insända berättelser och räkenskapssammandrag tillämpas sålunda endast i mycket begränsad utsträckning. Något annat är knappast heller möjligt med nuvarande mångfald av statliga och statsunderstödda verk och inrättningar. Bestämmande för vilka institutioner, som skola insända förvaltningsberättelser och räkenskapssammandrag, har alltmer blivit deras förekomst i det tabellverk med ekonomiska tablåer från olika delar av förvaltningen, vilket numera utbrutits ur

¹ Anmärkas här, att under det 1884 års kungörelse innehöll uttrycket »allmänna verk och inrättningar», ordet »allmänna» uteslutits ur 1910 års kungörelse.

den egentliga revisionsberättelsen och tryckes separat som en del II av densamma. Med senaste tidens strävan att inskränka denna del av berättelsen har också behovet av ifrågavarande förvaltningsberättelser och räkenskapssammandrag förminskats.

Den revision av nu gällande bestämmelser (1841 års cirkulär och 1884 och 1910 års kungörelser), som alltså enligt revisorernas mening framstår som behöflig för undanröjande av nu rådande oklarhet och ovisshet, bör å ena sidan gå ut på en inskränkning av antalet statsunderstödda institutioner, som för närvarande skola avlämna förvaltningsberättelser och räkenskapssammandrag, samt å andra sidan ett förtydligande av stadgandena om revisorernas rätt att infordra räkenskaper. Skyldigheten att insända förvaltningsberättelser och räkenskapssammandrag skulle alltså kunna i huvudsak inskränkas till de verk och inrättningar, som för närvarande finnas upptagna i del II av revisionsberättelsen, dock med skyldighet för övriga statsunderstödda institutioner att vid anfordran ställa dylika berättelser och räkenskapssammandrag till förfogande. I avseende å revisionens rätt att infordra räkenskaper, erfordras en bestämmelse av innehåll att, där på grund av Kungl. Maj:ts eller riksdagens beslut anslag utgår av statsmedel, den, som åtnjuter anslaget, skall vara skyldig att på begäran av riksdagens revisorer tillhandahålla dem sina räkenskaper för granskning ävensom de protokoll och handlingar, på vilka nämnda räkenskaper grunda sig. Skyldigheten skulle allenast omfatta räkenskaper, protokoll och handlingar i vad dessa avse användningen av det lämnade statsanslaget.

Såsom ovan angivits är ifrågavarande rätt endast avsedd att användas då särskild anledning härtill finnes. Stadgandets utfärdande vore dock av värde såsom ett förtydligande av statsrevisorernas befogenheter i förevarande avseende. Revisorerna våga hysa den uppfattningen att en uttrycklig bestämmelse härom skall i sin mån kunna bidra att förebygga missbruk av och misshushållning med lämnade statsbidrag. I de fall då undantag från ifrågavarande skyldighet anses böra förekomma bör detta uttryckligen angivas i samband med anslagets beviljande.»

Under åberopande av vad sålunda anförts hade revisorerna, såsom redan inledningsvis nämnts, hemställt, att riksdagen måtte vidtaga åtgärder för revision av ifrågavarande bestämmelser i syfte att — i samband med en begränsning av skyldigheten för statsunderstödda verk och inrättningar att årligen till revisorerna avlämna förvaltningsberättelser och räkenskapssammandrag — rätten att från statsunderstödda institutioner i erforderlig utsträckning erhålla tillgång till räkenskaper, protokoll och handlingar måtte åt revisorerna tryggas.

Riksdagens
skrivelse den
2 maj 1930.

I sin förut nämnda skrivelse den 2 maj 1930, nr 175, hade riksdagen (under punkten 1) — efter att hava återgivit revisorernas uttalande — anført, att med hänsyn dels till otydligheten i nu gällande bestämmelser om den befogenhet, som tillkomme riksdagens revisorer, dels till den ökade omfattning, varmed statsbidrag numera utginge till icke statliga institutioner, åtgärder i av revisorerna föreslaget syfte syntes böra vidtagas. Riksdagen hade därför anhållit, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa

närmare utredning och vidtaga erforderliga åtgärder i anledning av vad revisorerna anfört beträffande deras granskningsrätt.

I fråga om innebörden av de förut anförda, nu gällande författningsbestämmelserna angående statsrevisionens arbetsuppgifter och granskningsmaterial hade, framhåller departementschefen, statskontoret och riksräkenskapsverket i sitt i ärendet avgivna utlåtande uttalat, att det — särskilt av stadgandena i 1841 års cirkulär, punkterna 3:o och 4:o — syntes ämbetsverken tydligt framgå, att på grund av sagda bestämmelser för närvarande icke föreläge skyldighet för andra institutioner än statens egna verk och inrättningar av olika slag att tillhandahålla revisorerna sina räkenskaper med därtill hörande handlingar. Den statsrevisorerna tillförsäkrade rätten att granska redovisningen av alla statsmedel utövades i och genom revisionen av själva statsräkenskapen. I och med att statsbidrag utgivits av vederbörande statsmyndighet, hade statsverkets befattning med medlen upphört. Vad anginge avlämnandet av förvaltningsberättelser och räkenskapssammandrag, kunde visserligen den i 1910 års nyssberörda kungörelse använda formuleringen anses tyda på, att även icke-statliga institutioner, som åtnjuta statsanslag, skulle falla in under åläggandet ifråga. Vad som föregått tillkomsten av kungörelsen gäve emellertid vid handen, att endast sådana verk och inrättningar åsyftats, vilkas räkenskaper överlämnades till granskning av statsrevisorerna. Att enskilda institutioner, vilka ej behöfde avgiva räkenskap till statsrevisionen, skulle avlämna särskilda förvaltningsberättelser och räkenskapssammandrag vore givetvis ock föga ändamålsenligt. På sätt 1929 års statsrevisor framhållit, borde snarare åliggandet att upprätta räkenskapssammandrag vara mera begränsat än skyldigheten att tillhandahålla revisorerna själva räkenskapen.

Statskontoret
och riksräken-
skapsverket.

Beträffande den ifrågasatta revisionen av bestämmelserna om skyldighet att tillhandahålla statsrevisorerna räkenskaper med därtill hörande handlingar hade ämbetsverken därefter anfört följande:

»Vid bedömandet av den föreliggande huvudfrågan — om statsrevisionen bör omfatta även den förvaltning, som utövats av statsbidrag tilldelade icke-statliga institutioner ävensom enskilda — bör till en början tagas under övervägande, huruvida den ifrågasatta utvidgningen av granskningsområdet är förenlig med grundlagens bestämmelser om statsrevisionens uppgifter. Beträffande detta ämne torde det dock icke ankomma på ämbetsverken att avgiva yttrande.

Av 1929 års revisorers uttalande synes framgå, att revisorerna åsyftat att under sin granskning inrymma jämväl kommunala samfälligheters förvaltning. Särskilt hava revisorerna pekat på skoldistriktet. Då riksdagen i sin skrivelse i ämnet inledningsvis påpekat ovissheten om revisorernas befogenhet att granska 'statsunderstödda företag' och i motiveringen för sitt beslut åberopat den omfattning, vari statsbidrag utgår till 'icke-statliga institutioner', synas emellertid dessa ordasätt närmast tyda på, att kommunerna icke åsyftats. Enär riksdagens skrivelse ansluter

sig till statsutskottets utlåtande i ärendet (nr 80) är i detta sammanhang även av betydelse den motivering, varmed samma utskott år 1928 i sitt ovanberörda, av riksdagen bifallna utlåtande avstyrkte då föreliggande motion rörande omfattningen av statsrevisorernas granskningsrätt. Utskottet uttalade nämligen, bland annat, att i den mån motionärens förslag kunde anses gå ut på en eventuell utvidgning av statsrevisorernas granskningsverksamhet beträffande statsanslag till kommuner, landsting med flera, utskottet ville framhålla, att någon mera allmän utökning av de befogenheter, som i detta hänseende kunde med redan gällande bestämmelser tillkomma riksdagens revisorer, icke torde vara av förhållandena påkallad.

För egen del få ämbetsverken framhålla, att det näppeligen låter sig göra att bland de kommunala organisationerna ställa skoldistrikten ensamma under statsrevisorernas kontroll, utan måste för sådant fall utvidgningen omfatta alla kommunala samfälligheter av olika slag, vilka uppbära statsbidrag i skilda former. Att redovisningsskyldigheten skulle vara till avsevärt stort besvär för kommunerna är givet, särskilt som — på sätt nedan närmare beröres — den av statsrevisorerna antydda uppdelningen av räkenskaperna knappast torde bereda kommunerna någon lättnad utan snarare motsatsen. Det är jämväl att uppmärksamma, att en inflyttning av kommunernas förvaltning under statsrevisorernas kontroll måhända kan anses strida mot principen om kommunernas självstyrelse.

Bortsett från de kommunala samfälligheterna utgå statsbidrag till inrättningar och sammanslutningar av de mest skilda slag liksom till enskilda personer. Det vill av statsrevisorernas yttrande i ämnet synas, att revisorerna knappast åsyftat, att redovisningsskyldighet skulle åligga enskilda personer. En dylik gräns kan emellertid icke lämpligen uppdragas. Det förekommer sålunda, att statsbidrag av visst slag utgår såväl till enskilda personer som till aktiebolag, föreningar eller andra sammanslutningar, vilka senare ofta ej kunna anses såsom juridiska personer.

Även frånsett kommunerna möter det betänklighet att helt allmänt föreskriva, att de, som mottaga statsbidrag av vad slag det vara må, skola vara redovisningsskyldiga inför statsrevisionen. Givetvis får förutsättas, att statsrevisorerna endast skulle infordra räkenskaper m. m. i sådana fall, då det gällde mera avsevärda belopp eller då eljest särskild anledning till undersökning av medelsanvändningen förelåge. Förefintligheten av en sådan allmän bestämmelse skulle emellertid tvinga envar statsbidrag mottagande institution eller person att föra räkenskap över de erhållna medlen på sådant sätt, att densamma utan vidare skulle kunna på anfordran ingivas till statsrevisionen. Detta skulle medföra betydande konsekvenser. Några exempel må anföras. Ett stort antal anstalter och föreningar — för senare halvåret 1930 sammanlagt 764 — erhålla statsbidrag för anordnande av populärvetenskapliga föreläsningar med belopp ned till 100 kronor för halvår. Att alla dessa föreningar skulle vara skyldiga att redovisa för statsrevisionen kan knappast vara lämpligt. Från anslaget till utgivande av tidskrifter, lärda verk m. m. utgå i smärre poster bidrag till såväl sammanslutningar som enskilda personer, för vilka en redovisningsskyldighet skulle medföra besvär utan motsvarande nytta. Detsamma gäller om anslag, som direkt anvisats för viss person. Formellt sett skulle en föreskrift av angivet innehåll även träffa

sådana fall, da Kungl. Maj:t av tillgängliga medel anvisat bidrag för exempelvis studieresor eller vetenskapliga specialundersökningar.

I detta sammanhang må erinras om, att 1929 års statsrevisorer uttalat, att skyldigheten att avlägga redovisning inför revisorerna endast skulle gälla räkenskaper, protokoll och handlingar, i vad de avsåge lämnat statsanslag. En dylik begränsning skulle emellertid knappast vara till någon fördel för de redovisningsskyldiga. Anordningen skulle förutsätta en sönderdelning av räkenskapen, vilken ej är förenlig med de allmänna strävandena i bokföringshänseende att sammanföra medelsförvaltningen i en enhetlig redovisning. Överblicken över bokföringen försvåras, liksom kontrollen. Att räkenskapsklyvningen liksom uppdelningen av protokoll och handlingar skulle särskilt för kommunerna bliva både tyngande ur arbetssynpunkt och ofta ganska vansklig synes vara uppenbart. Erfarenheten från riksräkenskapsverket har även givit vid handen, att revisionen blir både ofullständig och av jämförelsevis föga värde, om en institutions räkenskaper endast till viss del granskas centralt. Följden blir nämligen lätt, att sådana utgifter, om vilkas befogenhet tvekan kan hysas, bestridas med sådana medel, för vilka redovisning icke avlämnas. Något samlat omdöme om den verksamhet, som stöddes med statsbidrag, kan under sådana omständigheter ej erhållas.

På nu anförda skäl hava ämbetsverken kommit till den uppfattningen, att en eventuell utvidgning av statsrevisorernas granskning till icke-statliga institutioner med flera bör ske i den formen, att redovisningsskyldigheten knytes till anvisandet av vederbörande riksstatsanslag. Ett dylikt förfarande har redan, såsom förut berörts, tillämpats beträffande anslagen till privatläroverken samt till de kungliga teatrarna. Denna utväg har ock anvisats av 1928 års statsutskott, som i sitt merberörda utlåtande yttrade, att i den mån någon särskild granskningsrätt beträffande viss statsunderstödd institution befundes erforderlig, dylik rätt kunde tillförsäkras revisorerna i samband med statsbidrags beviljande.

En dylik anordning, som skulle vara förenlig med förut utvecklade konstitutionell praxis, komme att — jämfört med den av statsrevisorerna antydda utvägen att för varje ifrågakommande fall medgiva undantag från en allmän redovisningsskyldighet — medföra bland annat den avsevärda fördelen, att envar, som erhöle statsunderstöd, bestämt och tydligt erhöle besked, huruvida redovisningsskyldighet inför statsrevisorerna föreläge. Den, som ålades dylik skyldighet, kunde då på förhand inrätta sig därefter i räkenskapshänseende.

Därest man principiellt går in för nu förordade förfarande, bör viss omredigering av statsrevisorernas instruktion vidtagas, i syfte att närmare ange ändamålet med granskningen av de statsunderstödda anstalterna. Förslag i sådant avseende läres emellertid icke förväntas från ämbetsverken.»

Ämbetsverken hade därpå övergått till frågan om inskränkning av skyldigheten att upprätta för statsrevisorerna avsedda förvaltningsberättelser och räkenskapssammandrag och i denna del anförde följande:

»Av den förut lämnade redogörelsen har framgått, att förvaltningsberättelserna äro till tiden äldre, medan räkenskapssammandragen tillkommit senare. Utvecklingen har emellertid gått därhän, att endast sammandragen numera kunna anses vara av någon vikt, under det att berättelserna måste anses betydelselösa. En undersökning av det till 1929

års statsrevision inkomna materialet har sålunda givit vid handen, att ett flertal myndigheter icke avgiva någon som helst berättelse. I många fall är berättelsen av mycket summarisk beskaffenhet, innehållande väsentligen en del siffror ur räkenskapsammandragen. Åtskilliga anstalter, särskilt skolor av olika slag, ingiva såsom ersättning för särskild berättelse sina tryckta årsredogörelser.

Av statsrevisorernas berättelser att döma komma förvaltningsberättelserna till föga användning vid statsrevisionen. I vissa tabeller hava emellertid intagits ur berättelserna hämtade uppgifter om antalet av vårdade (intagna) personer å anstalter respektive antalet elever vid skolor.

Beträffande räkenskapsammandragen har av nämnda undersökning framgått, att endast undantagsvis de av vederbörande ämbetsverk avlämnade sammandragen fullt anslutit sig till de i sistavgivna revisionsberättelse intagna tabellerna och sålunda kunnat utan vidare bearbetning intagas i tabellverket. Stundom hava dock avvikelserna varit jämförelsevis obetydliga, såsom beträffande utesluten litterering, uppdelning av poster, som i tabellerna varit sammanslagna, och dylikt. I några fall har i revisionsberättelsen särskilt angivits, att intagen tabell upprättats inom vederbörande ämbetsverk. Fall förekomma å andra sidan, då tabellerna i sin helhet utarbetats inom statsrevisionen på grundval av respektive specialräkenskaper eller rikshuvudboken.

Det vill synas, som om bestämmelsen att räkenskapsammandragen skola avfattas i samma form, som använts i nästavgivna revisionsberättelse, på många håll råkat i glömska. Det torde fördenskull vara lämpligt att genom nya bestämmelser i ämnet skärpa fordran på överensstämmelse mellan tabeller och sammandrag. Detta bör gälla även detaljer — litterering, utförssummor o. s. v. Därest sammandragen befinnas otillfredställande, böra de kunna återställas till vederbörande för rättelse. Härigenom bör åtskillig tid och arbetskraft sparas för statsrevisionens kanslipersonal.

Mot statsrevisorernas förslag, att skyldigheten att insända räkenskapsammandrag begränsas till de verk och inrättningar, vilka pläga redovisas i statsrevisionens tabellverk, är givetvis från förvaltningssynpunkt intet att erinra. På sätt revisorerna förutsatt, böra emellertid institutioner, som tidigare icke ingått i tabellverket, på särskild anmodan från revisorerna avgiva räkenskapsammandrag.

Med hänsyn till den ringa nyttan av förvaltningsberättelserna böra enligt ämbetsverkens åsikt dylika berättelser för framtiden icke upprättas. Även om skyldigheten att avgiva egentliga förvaltningsberättelser avskaffas, kunna dock verken åläggas att samtidigt med insändandet av räkenskapsammandragen meddela sådana uppgifter, som av statsrevisorerna förut intagits i samband med tabellerna.»

I anslutning därtill hade ämbetsverken uttalat, att de nu gällande författningarna om tillhandahållande åt revisorerna av räkenskaper m. m. — såsom statsrevisorerna framhållit — måste anses föråldrade. En omarbetning av bestämmelserna borde fördenskull enligt ämbetsverkens mening ske i syfte att i en enda författning sammanföra samtliga de föreskrifter i ämnet, som det ankomme på Kungl. Maj:t att utfärda. Förslag till kungörelse med föreskrifter angående avlämnande till riksdagens revisorer av räkenskaper m. m. hade därför av ämbetsverken utarbetats. Detta förslag vore av följande lydelse:

“Förslag

till

Kungl. Maj:ts kungörelse**med föreskrifter angående avlämnande till riksdagens revisorer av räkenskaper m. m.**

Kungl. Maj:t har funnit gott förordna som följer:

§ 1.

Räkenskaper, som på grund av gällande bestämmelser upprättas av de till statsverket hörande verk och inrättningar, skola jämte verifikation, anteckningsböcker, protokoll och andra handlingar, på vilka räkenskaperna grunda sig, efter rekvisition i behörig ordning tillhandahållas riksdagens revisorer.

§ 2.

Därest för åtnjutande av statsbidrag eller statsunderstöd föreskrivits villkor om redovisningsskyldighet inför riksdagens revisorer, åligger det den, som utbekommit dylika medel, att på vederbörlig rekvisition tillhandahålla revisorererna sådana räkenskaper med verifikationer ävensom protokoll och andra handlingar, som erfordras för granskning av användningen av de erhållna medlen.

§ 3.

Hava riksdagens revisorer i sin senast avgivna berättelse rörande granskningen av statsverkets tillstånd, styrelse och förvaltning intagit räkenskapssammandrag för verk eller inrättning, varom i § 1 sägs, åligger det vederbörande att till nästkommande statsrevision avgiva räkenskapssammandrag, uppställt i noggrann överensstämmelse med den i revisorerernas tabellverk senast använda formen och innehållande samtliga däri intagna uppgifter.

Där riksdagens revisorer finna nödigt att i sin revisionsberättelse intaga räkenskapssammandrag för verk eller inrättning, som däri ej förut redovisats, åligger det vederbörande att på anmodan av revisorererna tillställa dem räkenskapssammandrag, upprättat i av revisorererna anvisad form.

Räkenskapssammandrag, som utan särskild anmodan skall avlämnas till riksdagens revisorer, skall vara ingivet till finansdepartementet senast den 15 september.

§ 4.

Det åligger riksräkenskapsverket ävensom annat verk, inom vilket granskning av räkenskaper för underlydande förvaltning äger rum, att på vederbörlig rekvisition tillställa riksdagens revisorer ej mindre framställda anmärkningar vid de räkenskaper, som vid varje revisionsförrättning skola granskas, än även de förklaringar och yttranden, som i anledning av samma anmärkningar blivit avgivna.

§ 5.

Finna riksdagens revisorer nödigt att från statsmyndighet eller stats-tjänsteman inhämta upplysningar, vill Kungl. Maj:t, efter därom av re-visorerna gjord framställning, meddela vederbörande erforderliga före-skrifter i ämnet.

Genom denna kungörelse upphävas cirkulären den 14 augusti 1841 (nr 36 s. 4), den 13 oktober 1848 (nr 48 s. 3), den 16 juni 1875 (nr 41 s. 8) och den 3 december 1898 (nr 113 s. 1) samt kungörelserna den 23 maj 1884 (nr 27 s. 1) och den 14 oktober 1910 (nr 113 s. 2) ävensom i särskilda in-struktioner eller eljest meddelade, mot denna kungörelse stridande be-stämmelser angående tillhandahållande åt riksdagens revisorer av rä-kenskaper ävensom avgivande av för revisorerna avsedda förvaltnings-berättelser och räkenskapssammandrag.

Det alla etc.»

Med avseende å sättet för ärendets handläggning hade ämbetsverken slutligen anfört:

»Riksdagen synes i sin skrivelse i ämnet hava utgått från, att erfor-derliga bestämmelser i det föreliggande ämnet skulle av Kungl. Maj:t utfärdas utan riksdagens hörande. Såsom av det förut anförda fram-gått, kunna emellertid olika meningar hysas om såväl omfattningen av den ifrågasatta utvidgningen av statsrevisorernas granskningsområde som det sätt, på vilket avgränsningen formellt sett bör genomföras. Då härtill kommer att jämväl ändringar i revisorernas instruktion böra vid-tagas, synes det ämbetsverken lämpligast, att de nya bestämmelserna icke av Kungl. Maj:t utfärdas, förrän riksdagen beretts tillfälle att överväga frågan.»

Beträffande den av statsrevisorerna gjorda hemställan om ett tryg-gande av rätten för revisorerna att från statsunderstödda institutioner i erforderlig utsträckning erhålla tillgång till räkenskaper, protokoll och handlingar hade yttranden avgivits av styrelserna för svenska lands-tingsförbundet, för svenska stadsförbundet samt för svenska landskom-munernas förbund.

Departementschefen, som redogjort för innehållet i nämnda yttranden, har för egen del i ärendet anfört följande:

»Riksdagens förevarande hemställan avser, i enlighet med den till grund för densamma liggande framställningen av 1929 års statsrevisorer, dels frågan om tryggande av rätten för statsrevisorerna att från statsunder-stödda institutioner i erforderlig utsträckning erhålla tillgång till räkenskaper, protokoll och handlingar, dels ock spörsmålet om en begränsning av skyldigheten för statsunderstödda verk och inrättningar att årligen till revisorerna avlämna förvaltningsberättelser och räkenskapssamman-drag.

Vad förstnämnda fråga angår, synas 1929 års statsrevisorer närmast hava utgått från att redan gällande bestämmelser innefatta befogenhet för statsrevisorerna att granska användningen av de statsmedel, som till-

godokomma kommunala och andra icke-statliga verksamhetsgrenar, ehuru revisorerna funnit sagda bestämmelser lida av viss oklarhet, varför ett förtydligande borde åstadkommas.

De i ärendet hörda myndigheterna, statskontoret och riksräkenskapsverket, hava däremot, på grundval av den av dem verkställda historiska utredningen, funnit det tydligt framgå, att enligt gällande författningsbestämmelser för närvarande skyldighet icke föreligger för andra institutioner än statens egna verk och inrättningar av olika slag att tillhandahålla revisorerna sina räkenskaper med därtill hörande handlingar. Från denna utgångspunkt hava ämbetsverken upptagit frågan om en utsträckning av statsrevisorernas granskning till kommunala samfälligheter samt till statsbidrag åtnjutande, icke-statliga inrättningar och sammanslutningar av olika slag ävensom enskilda personer. Härvid hava ämbetsverken på anförda skäl hävdadt, att det i första hand beträffande kommunerna, men även i övrigt möter betänklighet att helt allmänt införa skyldighet för dem, som mottaga statsbidrag av vad slag det vara må, att tillhandahålla statsrevisionen sina räkenskaper. Ämbetsverken hava sålunda kommit till den uppfattningen, att en eventuell utvidgning av statsrevisorernas ifrågavarande befogenhet till icke-statliga institutioner med flera bör ske endast i den formen, att — såsom redan i vissa fall förekommit och även anvisats av 1928 års statsutskott — dylik befogenhet tillförsäkras revisorerna i samband med statsbidrags beviljande.

Styrelserna för de kommunala förbunden, vilka yttrat sig i ärendet, äro samfällt emot en föreskrift om generell befogenhet för statsrevisorerna att i de fall, där statsbidrag utgå till kommuner, infordra räkenskaperna för granskning, såvitt angår statsanslagets användning. Styrelsen för svenska landstingsförbundet har efter stor tvekan förklarat sig icke kunna motsätta sig en anordning i anslutning till ämbetsverkens förslag, varigenom skyldigheten att tillhandahålla revisorerna räkenskaper uppställes såsom villkor i samband med statsbidrags beviljande. Även styrelserna för de båda övriga kommunala förbunden synas beredda att godtaga en dylik anordning. Styrelsen för svenska stadsförbundet har dock avstyrkt varje stadgande, som skulle giva riksdagens revisorer rätt att påkalla insändande av originalhandlingar. Däremot vill styrelsen icke sätta sig emot att kommunerna åläggas att genom utdrag ur räkenskapshandlingarna tillhandahålla revisorerna de uppgifter om statsbidragens användning, som kunde anses påkallade, varjämte revisorerna kunde medgivas rätt att på ort och ställe taga del av handlingarna.

För egen del kan jag icke undgå att dela de betänkligheter, som både de hörda myndigheterna och styrelserna för de kommunala förbunden uttalat mot att stadga generell rätt för statsrevisorerna att infordra räkenskaper från dem, vilka komma i åtnjutande av statsbidrag. För kommunernas vidkommande skulle en dylik anordning knappast stå väl samman med den kommunala självstyrelsen, och de praktiska skäl, som i allmänhet tala mot ett stadgande av angivna innebörd, äro också tungt vägande. Å andra sidan finner jag naturligt, att riksdagen såsom den anslagsbeviljande myndigheten skall äga i sin hand att, när den finner omständigheterna sådant påkalla, förbehålla sina revisorer rätt att granska räkenskaperna för sådan verksamhet, till vilken understöd från statens sida utgår. Jag ansluter mig därför till ämbetsverkens förslag, att skyldigheten att tillhandahålla statsrevisorerna räkenskaper och handlingar göres beroende av att vid beviljandet av visst anslag dylik skyl-

dighet upptagits bland villkoren för understöds åtnjutande. Såsom förut antytts, står ock ett sådant förfaringssätt i överensstämmelse med redan av riksdagen i enstaka fall tillämpad praxis. Ur konstitutionell synpunkt lär ej heller någon betänklighet däremot behöva möta.

Från de kommunala förbundens sida hava påpekats vissa svårigheter, som skulle följa för kommunerna av den ifrågasatta befogenheten för statsrevisorerna, särskilt i vad den skulle avse skyldighet att insända originalräkenskaper med tillhörande handlingar. Jag vill icke förneka, att det ligger ett visst berättigande i de synpunkter, som härvid anförts, Man får emellertid utgå ifrån att rätten att påfordra kommunala räkenskapers insändande kommer att av statsrevisorerna tagas i bruk endast i undantagsfall, och att revisorerna komma att låta sig angeläget vara att tillse, att minsta möjliga olägenheter därav uppstå för vederbörande kommuner. Redan den jämförelsevis korta tid, under vilken statsrevisionens verksamhet pågår, och den mångfald arbetsuppgifter, som påvåla densamma, torde för övrigt komma att uppdraga ganska snäva gränser för statsrevisorernas granskning av kommunala räkenskaper. Revisorerna hava själva framhållit, att den ifrågavarande rätten är avsedd att användas endast då särskild anledning föreligger. Slutligen må erinras om att statsrevisorernas arbete, som försiggår under höstmånaderna, är förlagt till en annan del av året än den kommunala revisionen, vilken i regel förrättas under förra halvåret.

Även i de fall, då statsbidrag eller statsunderstöd utgå till andra ändamål än kommunala, synes mig ämbetsverkens förslag, att granskningsrätten skall fästas vid därom i samband med anslagsbeviljandet uppställt villkor, innefatta en lämplig lösning av förevarande fråga. Icke minst innebär den föreslagna anordningen den fördelen att, där skyldighet föreskrivits att tillhandahålla statsrevisorerna räkenskaper, den, som mottager statsbidrag under dylikt villkor, erhåller klart besked om vad som i sagda hänseende åligger mottagaren. För övrigt lär man också i fall av denna art kunna utgå ifrån att icke utan särskilda skäl granskning kommer att från riksdagens sida sättas i fråga.

Beträffande härefter skyldigheten att till statsrevisorerna ingiva förvaltningsberättelser och räkenskapsammandrag hava 1929 års statsrevisorer ansett en begränsning böra vidtagas i den riktningen, att fullgörandet, utan anmodan, av sådan skyldighet skulle i huvudsak inskränkas till de verk och inrättningar, som av revisorerna upptagas i den till revisionsberättelsen fogade tabellbilagan; övriga statsunderstödda institutioner skulle först vid anfordran ställa dylika berättelser och räkenskapsammandrag till förfogande.

Mot revisorernas förslag om begränsning av skyldigheten att insända räkenskapsammandrag hava ämbetsverken i huvudsak ej haft något att erinra. Enligt deras mening böra endast sådana statsorgan, vilkas räkenskapsammandrag publicerats i statsrevisorernas berättelse, obligatoriskt avgiva dylika sammandrag till nästkommande statsrevision. I annat fall skall sådan skyldighet föreligga endast på framställning av revisorerna. Ämbetsverken hava i detta sammanhang framhållit önskvärdheten av att räkenskapsammandragen med avseende å form och uppställning nära ansluta sig till de tabeller, som bifogas revisionsberättelsen. Med hänsyn till den ringa nyttan av förvaltningsberättelserna böra enligt ämbetsverkens åsikt dylika berättelser för framtiden icke upprättas och avgivas. Verken böra dock kunna åläggas att samtidigt med insändan-

det av räkenskapssammandragen meddela sådana uppgifter, som av statsrevisorerna förut intagits i samband med tabellerna.

«Jag har ej funnit anledning till erinran mot vad ämbetsverken i dessa delar föreslagit.

Nu gällande bestämmelser angående skyldighet att tillhandahålla riksdagens revisorer räkenskaper, räkenskapssammandrag, förvaltningsberättelser m. m. äro spridda i ett flertal olika författningar. Dessa bestämmelser äro, såsom 1929 års statsrevisorers påpekad, delvis rätt ålderdomliga och förete på åtskilliga punkter oklarhet. Ämbetsverken hava för den skull underkastat föreskrifterna en genomgående revision, därvid iakttagits de i det föregående angivna synpunkter, som ämbetsverken anlagt å de föreliggande frågorna.

Av vad jag anført framgår, att jag ansluter mig till de huvudsakliga riktlinjer, efter vilka ämbetsverkens förslag är uppgjort.

I likhet med ämbetsverken anser jag, att de nya bestämmelserna i ämnet icke böra av Kungl. Maj:t utfärdas, förrän riksdagen beretts tillfälle att överväga frågan. Sedan så skett, bör självfallet vid utfärdande av författning i ämnet ämbetsverkens förslag underkastas de jämkningar, till vilka riksdagens yttrande ävensom en detaljgranskning av förslaget må giva anledning.

Såsom ämbetsverken erinrat, påkallar ett genomförande av deras förslag viss omredigering av statsrevisorernas instruktion. Förslag härutinnan lärer icke nu behöva föreläggas riksdagen.»

Utskottet har i likhet med departementschefen funnit det önskvärt, att sådana bestämmelser meddelas rörande riksdagens revisorers granskningsrätt, att densamma kommer att avse, icke endast anslag, som anvisats för verksamheten inom den egentliga statsförvaltningen, utan även användningen av andra av riksdagen för olika ändamål beviljade medel. För vinnande av detta senare syfte synes det utskottet lämpligt, att uttryckliga föreskrifter meddelas rörande revisorernas granskningsrätt och att, i anslutning till vad statskontoret och riksräkenskapsverket uti sitt ovan nämnda yttrande anført, denna granskningsrätt uppställas såsom villkor för åtnjutande av statsbidrag eller statsunderstöd. Det torde därvid böra åligga dem, som utbekommit dylika medel, att på vederbörlig rekvisition tillhandahålla revisorerna sådana räkenskaper med verifikationer ävensom protokoll och andra handlingar, som erfordras för granskning av de erhållna medlens användning. På grund av vad styrelserna för svenska landstingsförbundet, för svenska stadsförbundet och för svenska landskommunernas förbund framhållit, vill dock utskottet härvid göra det uttalandet, att, då svårighet ofta torde föreligga, särskilt för de kommunala organen, att tillhandahålla originalräkenskaperna, granskningen från revisorernas sida i så fall lämpligen bör göras under den formen, att räkenskaperna, i stället för att insändas till revisorerna, antingen granskas av någon hos revisorerna anställd tjänsteman vid besök å vederbörande expedition, där räkenskaperna förvaras, eller ock avskrifter av erforderliga verifikationer och övriga handlingar insändas till revisorerna.

*Utskottets
yttrande.*

Härigenom torde nämligen det med ifrågavarande granskning avsedda ändamålet fyllas på ett fullt tillfredsställande sätt. Utskottet vill i samband härmed fästa uppmärksamheten på att i enstaka fall ett sådant förfaringssätt också vunnit tillämpning. Av det anförda framgår, att utskottet i allt väsentligt delar de synpunkter, som av departementschefen framförts i hans ovan intagna uttalande i statsrådsprotokollet.

Vad därefter beträffar frågan om genomförandet av de sålunda angivna synpunkterna, vill utskottet erinra om, att riksdagens revisorer redan under nuvarande förhållanden i vissa fall granska räkenskaper och införskaffa uppgifter av här ifrågavarande slag. Emellertid är det enligt utskottets mening av vikt, att uttryckliga bestämmelser om en fullständig granskningsrätt stadgas bland villkoren för åtnjutande av olika statsbidrag och statsunderstöd och att detta sker redan för nästa budgetår. Utskottet har därför ansett, att riksdagen i samband med avgivande av yttrande över det föreliggande förslaget bör anhålla, att Kungl. Maj:t måtte i samtliga kungörelser angående dylika bidrag och understöd intaga föreskrifter om redovisningsskyldighet i förekommande fall inför riksdagens revisorer. Bestämmelserna i fråga böra följaktligen avse anslag, som beviljats eller komma att beviljas för tiden från och med ingången av budgetåret 1931/1932, samt innebära skyldighet för vederbörande att tillhandahålla revisorerna räkenskaper och andra för granskningen erforderliga handlingar.

Vad åter beträffar sådana statsunderstöd, som icke utgå på grund av utav Kungl. Maj:t fastställda allmänna föreskrifter, utan i stället beviljas genom särskilda kungl. brev, lärer i sådana brev böra intagas föreskrift om att redovisning rörande understödets användning skall lämnas, då så kan komma att av Kungl. Maj:t påkallas och i den utsträckning Kungl. Maj:t må bestämma. Även beträffande dylika understöd torde alltså revisorerna efter framställning hos Kungl. Maj:t kunna erhålla sådana uppgifter, som de i förekommande fall behöva för sin granskning.

Enligt utskottets mening måste det anses önskvärt, att även då fråga är om understöd av lotterimedel enahanda skyldighet stadgas. Generell föreskrift härom synes utskottet böra meddelas av Kungl. Maj:t.

I samband härmed vill utskottet framhålla, att motsvarande förfaringssätt synes böra komma till användning ifråga om bidrag eller andra förmåner av olika slag, som vid de affärsdrivande verken på grund av särskilda överenskommelser lämnats vissa bolag m. fl. Föreskrifter om redovisningsskyldighet härför synes, då nya överenskommelser ingås, böra inflyta i vederbörliga avtal. Vid fastställandet av affärsverkens driftkostnadsstater lärer Kungl. Maj:t äga meddela beslut, som även i dylika fall lämna riksdagens revisorer möjlighet att erhålla för deras granskning erforderliga uppgifter.

Utskottet vill slutligen framhålla, att bestämmelser om statsbidrag

eller statsunderstöd i vissa fall meddelats även i lagform. I anledning härav synes det önskvärt, att Kungl. Maj:t vidtager erforderliga åtgärder för vinnande av enhetlighet på förevarande område och, därest så erfordras, för riksdagen framlägger förslag, som tillförsäkra riksdagens revisorer motsvarande rätt, som ansetts böra stadgas såsom villkor för enligt allmänna kungörelser utgående statsbidrag och statsunderstöd.

I övrigt har föreliggande förslag icke givit utskottet anledning till annat uttalande än att ovan berörda granskningsrätt givetvis även måste avse sådana fall, då för befrämjande av visst ändamål av statsmedel bestrides hela kostnaden härför och icke endast bidrag eller understöd utgå.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t

a) i anledning av förevarande proposition tillkännagiva sin ovan angivna uppfattning rörande riktlinjerna för avlämnande till riksdagens revisorer av räkenskaper m. m.;

b) anhålla, att Kungl. Maj:t ville dels i samtliga kungörelser rörande statsbidrag eller statsunderstöd föreskriva såsom villkor härför redovisningsskyldighet inför riksdagens revisorer, dels ock i kungl. brev rörande dylika understöd intaga föreskrift om att redovisningsskyldighet skall, i den utsträckning Kungl. Maj:t må bestämma, föreligga ifråga om medlens användning;

c) anhålla, att Kungl. Maj:t ville i de fall, där bestämmelser om statsbidrag eller statsunderstöd fastställts i lagform, vidtaga erforderliga åtgärder för att även i dessa fall motsvarande redovisningsskyldighet, som kan komma att föreskrivas i nämnda kungörelser, må vinna tillämpning.

Stockholm den 17 april 1931.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar S. H. Kvarnzelius, A. C. Lindblad, J. L. Widell, Olof Olsson, O. Bergqvist, J. Nilsson i Malmö, N. J. M. Svensson i Kompersmåla, Oscar Olsson, E. J. G. Rosén, P. A. Bergström, K. E. Andersson i Eliantorp och K. A. S. Nylander;

från andra kammaren: herrar A. Anderson i Råstock, C. R. Jansson i Falun, P. Nilsson i Bonarp, S. Bengtsson i Norup, A. Å:son Törnkvist i Karlskrona, G. Strindlund, P. M. Olsson i Blädinge, E. J. Wigforss, B. F:son Holmgren, J. Olofsson i Digernäs, O. E. F. Järte och C. J. Högström.